

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

"Затверджую"

Директор Центру гуманітарної освіти

НАН України

д. філос. н. професор

Вижко В.А.

Освітньо-наукова програма
підготовки докторів філософії в аспірантурі Інститутів НАН України
за спеціальністю 033 "Філософія"
спеціалізація "Філософія науки та культури"

(освітньо-наукова програма рекомендована до впровадження Вченою радою
Центру гуманітарної освіти НАН України
Протокол №5 від "17" жовтня 2022 року) зі змінами.

Галузь науки - 03 Гуманітарні науки

Обсяг освітньої складової програми - 6 кредитів ЄКТС

Терміни навчання - 1 рік

Форма навчання - денна

1. Загальна характеристика освітньо-наукової програми (мета та завдання).

Освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки докторів філософії стосується навчання аспірантів в Інститутах НАН України і є складовою ОНП підготовки докторів філософії усіх спеціальностей (фізико-технічних і математичних, хімічних і біологічних та соціально-гуманітарних наук).

Фахівець рівня – доктор філософії.

За спеціальністю – 033 філософія.

Галузь науки – 03 Гуманітарні науки

Освітній рівень: III (освітньо-науковий) рівень вищої освіти.

Кваліфікація: доктор філософії в галузі фізико-технічних і математичних наук; хімічних і біологічних та соціально-гуманітарних наук.

З узагальненим об'єктом діяльності: наука, культура, вища освіта.

З нормативним терміном навчання (денна форма): один рік.

Ця програма встановлює:

- Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, методологічної культури науковця, його креативного мислення, філософського осмислення шляхів формулювання нових ідей, історичного досвіду розв'язання проблем в галузі дослідницько-інноваційної діяльності, професійної наукової етики, необхідності теоретичного і практичного усвідомлення науковцем своєї історичної місії в розв'язанні соціальних, економічних, технічних і гуманітарних проблем людського буття сьогодення та майбутнього;
- Нормативний обсяг та рівень засвоєння знань з філософії у процесі підготовки аспірантів у Інститутах НАН України відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційного рівня доктор філософії за спеціальністю навчання;

- Форми проміжної і підсумкової атестації;
- Термін навчання.

Успішне виконання освітньо-наукової програми є однією з необхідних підстав для присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі відповідних наук.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен знати:

1) існуючі концепції взаємозв'язку філософії і науки, історію розвитку та формування наукових картин світу; критично-креативні дискусії з питань впливу філософії на науку, а також науки на філософію;

2) особливості теорії пізнання, взаємозв'язок міфологічних, релігійних, мистецьких поглядів в пізнавальному процесі, формуванні креативного мислення вченого, основні дискусії з цього приводу;

3) теоретичні тлумачення соціальних процесів, їх вплив на розвиток науки та концепції зворотнього впливу науки, техніки на соціальні процеси;

4) основні концепції методології та етики науки;

5) основні категорії філософії науки, типологічні характеристики основних концепцій, що описують розвиток наукового знання;

6) основні підходи до побудови логічно несуперечливих і обґрунтованих наукових концепцій;

7) співвідношення раціонального та ірраціонального, логіки та інтуїції, відкриття і обґрунтування в науковому пізнанні;

вміти:

1) застосовувати в своїй науково-дослідницькій діяльності теорії філософського світогляду: еволюційну та революційну, синергетичну, поліваріантну, плюралістичну, толерантність тощо;

2) використовувати знання сучасної і традиційної логіки, методи і методології розв'язання проблем конкретних тем дослідницької роботи, критично оцінювати існуючі наукові здобутки;

3) здійснювати свою наукову діяльність, дотримуючись наукової професійної етики, громадянську позицію, сприяти дотриманню професійної етики науковим загалом;

4) викласти в формі реферату філософські питання напрямку дисертаційного дослідження;

5) критично оцінювати явища і факти псевдонаукових і паранаукових досліджень.

3. Програма навчальної дисципліни.

Змістовний модуль 1.

Філософія і наукове пізнання: проблеми і їх еволюція (історичний аспект).

Тема 1. Людина, світ, культура, наука, філософія.

Проблема "людина" – "світ" як предмет філософської рефлексії. Предметно-тілесне, духовне та інтелектуальне (розумове) в житті людини. Світ як природа, артефакти та інформація. Одвічне, абсолютне, універсальне та одиничне, унікальне, прийдешнє, тлінне в житті людини. Світогляд, його історичні форми, основні поняття та функції. Міф, релігія, мистецтво, філософія, наука в контексті світоглядних проблем. Культура як загальнолюдська цінність і універсальна міра гуманістичного буття людини, суспільства, вченого. Національна культура і духовність. Філософія як квінтесенція культури. Суб'єкт, об'єкт, мова, методи філософії, і суб'єкт, об'єкт, мова, методи науки (компаративістський аналіз).

Тема 2. Філософія як школа мислення. Історико-філософські
засади формування культури мислення вченого

Проблема єдності та розмаїтості історико-філософського процесу. Співвідношення історії філософії та сучасної філософії. Зв'язки історико-філософського процесу та розвитку науки.

Філософія у країнах Стародавнього Сходу. Особливості (концептуальні засади) давньоіндійської та давньокитайської культури і філософії. Брахманізм, буддизм, індуїзм. Даосизм та конфуціанство.

Особливості (концептуальні засади) античної культури та філософії. Основні періоди розвитку античної філософії та їхній зв'язок із розвитком давньогрецької науки. Три науково-дослідницьких програми античності (математична – Піфагор, Платон; атомістична – Левкіпп – Демокрит, континуалістська та квалікативістська – Аристотель). Діалогічний метод (діалектика Сократа) та сучасна філософія і наука. Філософія Платона: світ ідей, теорія пізнання, космологія та теорія геометричних атомів, вчення про державу (його сучасні інтерпретації). Роль школи Платона в становленні давньогрецької математики, космології, астрономії. Філософія Аристотеля: критика теорії ідей Платона, матерія і форма, чотири види причин, фізика та космологія, вчення про категорії, етика. Поняття науки у Аристотеля. Роль античної філософії в становленні філософського раціоналізму, формуванні наукової раціональності та теоретичного мислення. Метафізика і логіка Аристотеля.

Характерні риси культури та філософії Середньовіччя (основні періоди: апологетика, патристика, схоластика; теоцентризм; платонізм та аристотелізм). Освіта та наукове мислення за Середньовіччя. Номіналізм, реалізм та концептуалізм. Філософсько-теологічні ідеї Фоми Аквінського. Магія, алхімія, астрологія як феномени культури Середньовіччя і передтеча становлення наукового методу.

Філософія європейського Відродження та Нової Доби. Риси ренесансної культури та філософії (гуманізм, антропоцентризм та епікуреїзм, натуралізм та пантеїзм). Вчення Дж. Бруно та теорія Коперника як підстави духовної революції Нового часу. Методологічні програми Ф. Бекона і Р. Декарта. Фізика Декарта та

фізика Ньютона. Експеримент та математика. Емпіризм та раціоналізм. Філософія Просвітництва: антиклерикалізм, культ розуму та освіти, прав і свобод людини; механіцизм та сенсуалізм, натуралізм в розумінні людини і суспільного життя. Роль філософії Просвітництва та просвітницьких програм в розвитку наукової рефлексії. «Проект Просвітництва» (наука і соціальний прогрес) та його сучасні інтерпретації. Науково-промислова революція XVI –XVII ст.

Тема 3. Класична філософія і класична наука.

Особливості класичної філософії і класичної науки.

Філософія І. Канта: критика догматичної метафізики, вчення про антиномії, теорія пізнання, етика, філософія історії та права. Філософія Канта, фізика Ньютона та сучасна філософія науки. Філософія Гегеля: принцип тотожності мислення та буття, діалектика, розум та історія. Натурфілософія Гегеля та природознавство: колізії взаємин. Філософія Л. Фейєрбаха: антропологічний принцип та вчення про релігію. Біологія та психологія як чинники формування антропології Фейєрбаха. Філософія К. Маркса: проблема людини, матеріалістичне розуміння історії. Маркс про соціальну роль науки та про її соціальну детермінацію. Концепції діалектики в європейській філософії XX ст. Діалектика та науковий метод.

Тема 4. Некласична філософія і неklasична наука.

Особливості неklasичної філософії і неklasичної науки.

Опозиції раціоналізму та ірраціоналізму у філософії XIX ст.: від абстрактних загальних законів «класики» до проблематики суб'єктивності, світу бажань, потягів, волі. Волюнтаризм А. Шопенгауера. Світ як воля і уявлення. С. К'єркегор про екзистенційний характер істини. Світоглядна позиція Ф. Ніцше: вчення про надлюдину, вічне повернення, переоцінку цінностей. Ніцше та філософія життя. А. Бергсон, Г. Зіммель.

Тема 5. Основні школи та тематичні напрями філософії XX-XXI ст.

і постнекласична наука.

Постнекласична філософія і постнекласична наука.

Філософія життя як вираз антисциентистських інтенцій в європейській культурі. Неокантіанство як особлива форма філософської рефлексії над наукою. «Науки про природу» та «науки про культуру». Релігійна філософія XX ст. Співвідношення віри і знання. Взаємодоповненість креаціоністської та наукової картини світу. Різновиди філософсько-антропологічних концепцій та їх зв'язок з науковим знанням про людину. Е. Гуссерль і основні ідеї феноменологічної філософії. Екзистенціалізм: основні представники, проблеми, категоріальний апарат. Суть та межі екзистенційного аналізу розвитку науки. Герменевтика: проблема інтерпретації та розуміння, герменевтичне коло. Герменевтична філософія як критика індуктивного методу природознавства та як методологія соціогуманітарних наук. Герменевтичний компонент науки. Комунікативний поворот у сучасній філософії: проблема суб'єкт-суб'єктної взаємодії та обґрунтування етики. Комунікативна дія та дискурс. Поняття про науковий дискурс та його особливості. Прагматизм. Концепція науки та наукових понять. Позитивізм та аналітична філософія, її еволюція в XX ст.: логічний позитивізм, лінгвістична філософія, «науковий реалізм».

Тема 6. Основні етапи розвитку філософії в Україні: наука і культура.

Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Вплив візантійської релігійно-філософської думки на філософську культуру Київської Русі. Іларіон Київський. "Слово про закон і благодать". «Шестоднев» Іоанна Болгарського – виклад космогонічних та натурфілософських ідей. Острозька академія та братські школи. Петро Могила як основоположник модерного типу української освіти. Києво-Могилянська академія як осередок української культури та культури народів Східної Європи. Рецепція західноєвропейської філософії і наука в Києво-Могилянській академії. Ідеї моральної філософії, природознавства, логіки. Соціально-політичні ідеї П. Орлика. Філософські погляди Г. Сковороди та їх вплив на українську філософію. Філософія, наука та культура в Україні XIX –

початку ХХ ст. Соціально-філософські мотиви в творчості Т.Г. Шевченка та їх значення для розвитку національної самосвідомості. Соціально-філософські погляди І.Я. Франка, Лесі Українки, М.П. Драгоманова. Українська соціально-політична і наукова думка (В. Липинський, Д. Донцов, М. Амосов, О. Богомолець, М. Холодний, Є. Патон, В. Глушков, С. Корольов та ін). Етико-антропологічна проблематика в українській релігійній філософії ХІХ-ХХ ст. (П.Д. Юркевич, М.О. Бердяєв: проблема співвідношення філософії та науки, критика натуралізму і позитивізму, ідеї В. Вернадського, М. Грушевського, В. Винниченка). Актуальні проблеми української філософії новітньої доби (аналіз творчих здобутків І.В. Бойченка, В.С. Горського, В.П. Іванова, П.В. Копніна, С.Б. Кримського, В.С. Лісового, М.О. Парнюка, М.В. Поповича, В.Г. Табачковського, М.Ф. Тарасенка, В.І. Шинкарука, О.І. Яценюка). Київська світоглядно-філософська школа.

Змістовний модуль 2. Онтологія, гносеологія, феноменологія.

Тема 1. Онтологія і вчення про життєсвіт людини.

Онтологія як розділ філософського знання. Імплицитність онтологічної проблематики гносеології, феноменології, аксіології, естетичним та етичним дослідженням. Поняття життєсвіту людини та картини світу. Життєсвіт та формування онтологічної проблематики. Поняття буття, небуття, сутності та існування в античності. "Буття" Парменіда як реальне всезагальне. Принцип тотожності буття і мислення. Пошуки «архе» буття. Буття як становлення (Геракліт). Буття як число (Піфагор). Чуттєве і розумоосяжне буття елейців. Розгорнення буття у багаторівневу єдність в Платоновому світі ідей. Обґрунтування множинності буття в атомістичному вченні Демокрита. Сенс буття людини у Сократа. Поняття сутності у Платона та Аристотеля. «Ентелехія» Аристотеля як процес покладання усталеної сутності. «Метафізика»: вчення про чотири причини.

Проблема буття як проблема субстанціальної сутності світу в класичній філософсько-теологічній онтології: А. Августин, С. Боецій, Ф. Аквінський, Ф. Суарес. Онтологічні концепції Нового часу: Р. Декарт, Б. Спіноза, В.Г. Ляйбніц та ін. Гносеологізація онтологічної проблематики і її завершення в німецькій

класичній філософії. І. Кант: буття як «річ в собі» (ноумен) і «річ для нас» (феномен). Кінець «метафізики сутності». Гносеологічне розчинення онтології в системі категорій (діалектичній логіці) та історичних формах свідомості (феноменології) Гегеля. Пізнання та осмислення буття. Співвідношення сутності та сенсу. Проблема Абсолютного буття.

Буття як екзистенція (С. Кіркегор). Буття і ніщо (Ф. Ніцше). Позитивістська та прагматистська критика «спекулятивної метафізики», орієнтація на «позитивне» знання «точних» наук (О. Конт і Д. Мілль, Ч. Пірс і Дж. Дьюї). Проблема досвіду буття в емпіріокритицизмі Р. Авенаріуса та Е. Маха. Онтологія і антиметафізичні методологічні програми «неопозитивізму». Неопозитивістська та постпозитивістська реінкарнація метафізики: логічний атомізм Б. Рассела і лінгвістична онтологія Л. Вітгенштайна, моральна онтологія Дж. Мура, «deskриптивна онтологія» П. Стросона, аналітична метафізика У. Куайна. Феноменологічна онтологія свідомості Е. Гуссерля. Альтернативи класичній метафізиці: «нова» онтологія М. Гартмана, фундаментальна онтологія М. Гайдеггера. Онтологічна проблематика герменевтики від Дільтея до Гадамера. Постмодерністське заперечення класичної філософської онтології Ж. Дерріда, Ж. Дельозом, Ф. Гваттарі. Постметафізичне мислення (М. Гайдеггер, Ю. Габермас). Перехід від парадигми онтології свідомості до онтології мови (С. Кримський, М. Попович). Концепції нестабільних онтологій. Комунікативна онтологія дискурсних практик Д. Бюлер, А. Єрмоленко).

Тема 2. Культурно-екзистенційні виміри гносеології.

Умови і можливості людського пізнання. Способи та форми взаємодії суб'єкта та об'єкта у пізнанні.

Методи, форми, рівні пізнання. Методологічна свідомість (В. Лекторський, В. Швирьов, М. Мамардашвілі). Чуттєве і раціональне. Відчуття, уявлення, поняття. Поняття досвіду і поняття досліду. Інтуїція та раціональне мислення. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання. Логіка відкриття та логіка обґрунтування знання.

Логіко-поняттєвий апарат пізнання. Мова наукового пізнання. Логічні прийоми (індукція, дедукція, аналіз, синтез, порівняння), поняття, судження, умовиводи та категорії пізнання. Поняття теорії (С. Кримський). Ідея пізнання.

Гіпотеза. Концепти та концептуалізація (Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі, С. Нератіна).
Ідеали наукового пізнання. Соціокультурні та внутрішньонаукові норми пізнання
(Т. Кун, Р. Мертон). Істина в науці. Поняття верифікації та фальсифікації наукових
теорій та концепцій (К. Поппер). Постметафізичне концептуальне мислення:
опозиції теорія – сценарій, метод – дискурс, поняття – метафора, істина –
консенсус. Науково-дослідні програми та їхні історичні типи. Поняття науково-
дослідної програми (І. Лакатос). Вплив історичних та соціокультурних факторів на
пізнання. Поняття парадигми наукового пізнання. Наукове співтовариство як носій
парадигм наукового пізнання (Т. Кун). Комунікативні, знаково-семіотичні та
дискурсивні виміри наукового пізнання. Пізнання і навчання. Навчання як набуття
символічного інтелектуального капіталу.

Тема 3. Класична, некласична та постнекласична епістемологія.

Класична епістемологія. Фундаменталізм, есенціалізм, суб'єктоцентризм,
наукоцентризм. Зміна уявлень про суб'єкт та об'єкт пізнання (В. Стюпін).
Трансформація методології раціонального пізнання. Міждисциплінарний та
комплексний підходи в сучасному науковому пізнанні. Ідеї синергетики. Нове
розумінні співвідношення цілого і частини (І. Добронравова, І. Цехмістро).
Тоталогічні тенденції в тлумаченні проблеми цілісності (А. Грамші, Г. Лукач, Ж.
Дельоз, В. Велш, В. Кізіма та ін.). Трансдисциплінарність.

Когнітивні, ціннісні та нормативні складові наукового пізнання. Логіко-
дискурсивне мислення та його критерії: об'єктивність, систематичність,
послідовність, обґрунтованість, предметність. Сучасна когітологія. Феномен
мовомислення (М. Попович). Когнітивне спілкування, когнітивні рішення,
когнітивний консенсус, когнітивні конвенції. Внутрішньонаукові норми та
цінності: універсалізм, комуналізм, незацікавленість, організований скептицизм,
внутрішня узгодженість, зовнішня узгодженість, простота (Мертон та ін.).
Свобода наукового пошуку та відповідальність. Толерантність. Основні напрями
поглиблення когітології (В.Л. Чуйко). Породжуюча граматики Н.Хомського.
Когнітивна лінгвістика Ч. Філмора, Д. Лакофа. Психолінгвістика Б.
Уорфа, М. Коуела. Логіко-лінгвістична, етосна та поїезисна складові наукового
мислення. (Г. Башляр, Ж. Кангілем).

Тема 4. Поняття, сутність, принципи і предмет феноменології.

Поняття феномену і ноумену в філософії І. Канта. «Феноменологія духу» Гегеля як схематизація і узагальнення історичного досвіду пізнання. Принцип тотожності мислення і буття. Історичне і логічне. Діалектика розвитку форм знання. Витоки феноменології як «строгої науки» (теорії знання): Августин, Декарт, Brentano, Мейнонг, Дільтей.

Аналіз проблем свідомості. Логічні дослідження Е. Гуссерля. Критика натуралістичних, психологічних та метафізичних засад знання. Мова і концепти феноменології. Природна настанова. Процедура епохе. Поняття інтенціональності. Конституювання предметності. Ноезистаноема. Поняття ейдосу. Час і буття в феноменології. Сутність свідомості з погляду темпоральності. Проблема «чужої свідомості». Поняття інтерсуб'єктивності. «Життєсвіт» – обрій допредикативних і донаукових значень. Методи феноменології: виявлення в актах свідомості усталених смисло-утворень. Феноменологічна редукція. Ейдетична редукція. Трансцендентальна редукція. Метод вільних варіацій. Самоочевидність та рефлексія.

Вплив феноменологічної програми пізнання на екзистенціалізм М. Гайдеггера і Ж.-П. Сартра, герменевтику Г. Гадамера, аксіологію М. Шелера, естетику М. Мерло-Понті і Р. Інгардена, історичні і лінгвістичні студії Г. Шпета, історію естетики О. Лосева, на психологію, лінгвістику, соціальну теорію. Феноменологічний аналіз впливу мови на культуру, зрощення феноменології зі структуралізмом, герменевтикою, психоаналізом та теорією цінностей в гуманітарних науках. Взаємозв'язок онтології, гносеології, феноменології в сучасних наукових дослідженнях.

Змістовний модуль 3. Філософія світоглядної культури науковця.

Тема 1. Філософія історії і світорозуміння.

Філософія історії: об'єкт, предмет, основні проблеми. Філософія історії як підсистема філософських знань. Місце філософії історії в системі сучасних філософських знань, її взаємозв'язок з іншими галузями філософського пізнання. Історична реальність – як об'єкт філософії історії. Закономірності співвідношення

суб'єктивного та об'єктивного, індивідуального та соціального, повторюваного та неповторного в історичному процесі – як предмет філософії історії. Сенс, направленість, періодизація, скінченність – як основні проблеми філософії історії. І.Г. Гердер, Г.В.Ф. Гегель.

Проблема сенсу та спрямованості історичного процесу. Проблема сенсу та направленості історії у трактовці класичного, некласичного та постнекласичного етапів розвитку філософії історії. Прогрес та регрес. Іудаїзм, християнство, просвітництво. Філософія Монтеня та Руссо. Гегельянство та марксизм. Циклічне витлумачення історичного процесу (від Полібія до А. Тойнбі).

Проблема періодизації та суб'єкта історичного розвитку. Традиційний поділ історії на епохи чи періоди розвитку. Європоцентризм, америкоцентризм, афроцентризм, азіоцентризм. Співвідношення цивілізації та культури (М. Данилевський, О. Шпенглер, А. Тойнбі). Формаційний підхід марксизму (конфлікт продуктивних сил та виробничих відносин – як основний рушій прогресу). Людина як основа і рушій історії, ступінь її самореалізації та мета (Г.В.Ф. Гегель).

Тема 2. Соціальний світ. Соціальна філософія

Суспільство як свідомою формою буття соціуму. Людина і суспільство: людина у спільноті і людина в суспільстві. Історія як суб'єкт. Міра суб'єктивності людини в історії. Проблема типологізації історії. Лінійні та циклічні моделі історичного процесу. Прогрес та регрес. Культуро-цивілізаційний та формаційний підходи (Маркс, Данилевський, Шпенглер, Тойнбі, Хантінгтон). Історицизм та його критика К. Поппером.

Поняття економічного. Економіка і ринок. Гомеостатичність ринкового суспільства. Наука і техніка як елементи суспільства та чинники суспільного розвитку. Історичні способи виробництва та закономірності їх розвитку. Традиційне, індустріальне на постіндустріальне суспільство. Технократичні концепції суспільного розвитку. Ідея інформаційного суспільства.

Духовний фактор в історії. Суспільні ідеали та їх історична обумовленість. Релігія, ідеології та утопії в житті суспільства. Міфи як імперативи історії і як продукти діяльності людей. Роль політичних міфів в суспільних процесах. Мораль як соціокультурний феномен. Категорії моралі. Релятивізм та абсолютизм в етиці. Право, правосвідомість та правозастосування. Мораль і право. Право і держава.

Співвідношення понять закон і право. Позитивне і природне право. Правовий нігілізм та його причини його появи.

Політика і політична організація суспільства. Структура політичної організації. Політика і політичне у спільнотах. Демократія. Тоталітаризм та абсолютизм. Поняття держави та його історичний розвиток. Форми правління, державного устрою та типи політичних режимів. Громадянське суспільство і держава. Економічні підвалини громадянського суспільства. Конституція України та її особливості.

Історичні форми людських спільнот: етнос, політична нація, етатична нація, громадянська нація. Спільнота і суспільство: єдність та відмінність. Архетипи колективного несвідомого як історичні підвалини спільнот. Міф і його роль у становленні та функціонуванні спільнот. Етнос та нація як історичні типи людських спільнот. Примордіалістські та модерністські концепції походження нації. Етнічна та політична нація. Особливості формування української національної ідеї. Соціальна структура та соціальні відносини в спільнотах і суспільствах. Проблема соціальної стратифікації та соціальної мобільності. Егалітаризм та елітаризм. Теорії еліт.

Проблема суб'єкту історії: особа, народні маси, класи, нації, цивілізації, релігії. Проблема сенсу і спрямованості історії. Проблема кінцевої мети історичного процесу. Суперечка про «кінець історії».

Тема 3. Філософія духовного світу.

Культура як буття норм і цінностей. Культура як друга природа. Створення природного та штучного. Культура як сфера реалізації людської свободи та творчості.

Культура як предмет філософського дослідження. Основні причини виникнення філософії культури на початку ХХ ст. Основна проблематика філософії культури. Культурологічні концепції Г. Зіммеля, Е. Кассірера та М. Бердяєва. Внутрішні суперечності культури: діалог та конфлікт культур, культура і війна. Феномени масового та елітарного в культурі. Феномен діалогу культур та його комунікаційна функція. Світоглядна роль філософії культури в контексті філософського знання.

Поняття естетичного як специфічно людського способу ставлення до світу за законами краси та історичні закономірності його формування. Співвідношення раціонального та ірраціонального в уявленнях людини про красу. Естетичні аспекти форм суспільного пізнання. Основні категорії естетики: прекрасне, величне, трагічне, комічне, потворне. Наука та естетика. Співвідношення естетичного, етичного та екзистенційно-релігійного в життєсвіті людини. Вплив розвитку техніки і технологій на стан естетичного. Мистецтво як форма суспільного пізнання. Співвідношення практичного та духовного в структурі мистецтва. Проблеми художньо-естетичного формування вченого як громадянина і дослідника.

Змістовний модуль 4. Методи, методологія і практика науково-дослідної діяльності.

Тема 1. Методологія наукового пізнання.

Поняття методологічної свідомості. Методи, форми, рівні пізнання в науці. Емпіричний та теоретичний рівень пізнання. Спостереження та експеримент. Проблема. Гіпотеза, Концепція. Теорія. Факт та теорія. Проблеми опису, пояснення та розуміння. Системний, структурно-функціональний та порівняльно-історичний (компаративістський) підходи в науковому пізнанні. Парадигми і науково-дослідні програми. Наукові революції і стиль мислення. Єдність і розмаїття наукового пізнання. Природознавство, технічні науки і гуманітарія: специфіка методологічних програм і підходів.

Тема 2. Праксеологія науки і наукознавство.

Наука як особлива форма пізнання і основа діяльності в цивілізованому суспільстві. Суб'єкт і об'єкт наукової діяльності. Трансформація науки в технонауку. Інституціалізація науки і перехід на евристичне (креативне) науково-дослідницьке програмування. Варіативність і полісистематичність мислення та мережева організація наукових досліджень. Праксеологія науки і виникнення та активне функціонування нового суб'єкта наукового пізнання – експерта. Гносеологічна і соціально-оцінююча функція експерта. Проблеми міждисциплінарних досліджень та конвергенції методологій. Науково-дослідні програми природничих, технічних та гуманітарних наук. Особливості оцінки

фундаментального та прикладного наукового знання. Проблеми і ризики. Необхідність осмислення нового відношення: "наука і виробництво", "наука і освіта", "наука і влада", "наука і бізнес", "наука в Україні і наука в інших країнах". Роль філософської і загальнонаукової картин світу в методологічній свідомості вченого. Особливості методологічної і світоглядної свідомості та громадянської позиції вчених в галузі природничих, технічних та соціально-гуманітарних наук.

Тема 3. Етика науки

Етика науки: поняття, історія виникнення, соціальні функції. Проблеми наукової етики: авторство, плагіат, фальсифікація даних у наукових дослідженнях. Свобода дослідження і відповідальність науковця. Вчений і влада. Вчений і громадянське суспільство. Поняття наукового етосу: концепції Р. Мертона. Принципи нової професійної етики вчених К. Поппер. Вітчизняні та міжнародні документи з етики науки. Кодекси професійної етики наукової діяльності. Сучасні проблеми етики науки: біоетика, техноетика, екоетика, наноетика тощо.

Лідери в науці. Науковий колектив. Етика спілкування в науковому колективі. Проблеми комунікації науковців у ринковому суспільстві. Міжнародні наукові установи і діяльність українських вчених.

Тема 4. Вчений в глобалізованому світі.

Життєсвіт людини як смисловий генератор дисциплінарних матриць. Нова тематизація класичних філософських і наукових проблем (єдності і багатоманітності, цілого і частини, простого і складного та ін). Зміна статусу вченого в умовах розвитку технауки. Нові імперативи відповідальності вченого. Комерціалізація та корпоративізація наукових досліджень: нове співвідношення внутрішньонаукових та етичних норм. Вчений і влада. Вчений і політика. Вчений і бізнес. Проблеми розвитку національної науки та міграції вчених. Проблеми авторства та інтелектуальної власності. Корпоративна та індивідуальна інтелектуальна власність. Колізії формування знаннєвого суспільства. Зростання ролі науковця і наукового знання в навчальних і освітянських процесах. Взаємозв'язок та взаємозалежність наукових та освітянських дискурсів в сучасному суспільстві ризиків та небезпек. Роль наукового експертного знання в розв'язанні проблем глобалізованого світу.

Література

Апель К.-О. Априорі спільноти комунікації та основи етики. До проблеми раціонального обґрунтування етики за доби науки // К.-О.Апель - Сучасна зарубіжна філософія – К.: Либідь, 1996. – 384 с.

Аристотель. Метафізика. О душе // Аристотель. Сочинения. В 4-х тт. – Т.1.– М., 1976.

Аристотель. Политика. Поэтика // Аристотель. Сочинения. В 4-х тт. – Т.4. – М., 1983.

Бэкон Ф. Новый органон // Бэкон Ф. Сочинения. В 2-х тт. – Т.1. – М., 1989.

Вольтер. Философские сочинения. – М., 1988.

Габермас Ю. Постметафизичне мислення / Пер. з нім. В. Купліна. – К., 2011.

ГабермасЮрген. Філософський дискурс Модерну / Пер. з нім. та комент В.М. Купліна. – К., 2001.

Гадамер Г. Герменевтика і поетика. –К., 2000.

Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку.– Львів: Кальварія, 2006.– 474с.

Гегель Г.В.Ф. Феноменология духа // Гегель Г.В.Ф. Сочинения В 14-ти тт. – Т.4. – М., 1959.

Грушевський М. Історія України-Русі. У 3-х тт.– К., 1991- 93 рр.

Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. – М., 1985.

Гуссерль Э. Феноменология// Логос. –1991.– №1.–С.12-21.

Декарт Р. Рассуждение о методе. Метафизические размышления // Декарт Р. Сочинения. В 2-х тт. – Т. 1. – М., 1989.

Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. А. Єрмоленка, В. Єрмоленка. – К., 2001. – 200 с.

Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство. – М., 1990.

Камю А. Миф о Сизифе. Эссе об абсурде // Сумерки богов. – М., 1989.

Кант І. Критика чистого розуму. Пер. З нім. І. Бурковського . –К.: Юніверс, 2000.- 504с.

Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії.-К.:Видав.дім «Києво-Могилянська академія»,2008.- 367с.

Кун Т. Структура научных революций. – М., 1975.

Локк Джон. Опыт о человеческом разумении //Локк Дж. Соч.: В 3-х тт. Т.1-2. – М., 1985.

Маркс К. До критики політичної економії. Передмова // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – 2-е вид.– Т. 13.

Маркс К. Економічно-філософські рукописи // Маркс К., Енгельс Ф. Твори.– 2-е вид.– Т. 42.

Мертон Р. Социальная теория и социальная структура (фрагменты) / Под.ред. В.Танчера. – К.: Абрис, 1996. – 109 с.

Нормы научной этики (приняты Сенатом Общества Макса Планка 24 ноября 2000 г.) / пер. В.Тереховой.<http://www.sbras.ru/НВС/2002/n04-05/f17.html>.

Попович М.В. Бути людиною/ М. Попович.-К. :Видав. Дім «Києво-Могилянська академія», 2011.-223.

Попович М.В. Раціональність і виміри людського буття. _ К.: Сфера, 1997 – 290 с.

Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги. – Т.1,2. – К., 1994.

Рікер Поль. Сам як інший. – К., 2000.

Риккерт Г. Философия жизни. – К., 1998.

Ролз Дж. Політичний лібералізм . – К., 2000.

Сартр Ж.П. Буття і Ніщо. – К., 2000.

Сковорода Григорій. Повна академічна збірка творів. – Х., 2010 (2016).

Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. Скорочена версія Д.Ч. Сомервіла: У 2 т. – К.: Основи, 1996.

Тоффлер Е. Третя Хвиля [текст]/ ЕлвінТоффлер; пер. з англ. А. Євса. –К.: Видавничий Дім «Всесвіт», 2000. – 475 с.

Українські гуманісти епохи Відродження (Антологія): У 2 томах. К., 1991Шевченко

- Т.Г. Повне збір. творів: У 12-ти тт.– К.,1989.Шинкарук В.І. Вибрані твори у 3-х т. – К., 2003.
- Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту - К. : Український Центр духовноїкультури.- 2004 - 558 с.
- Ясперс К. Смысл и назначение истории; пер. снем., 2-е изд. – М.: Республика, 1994.– 527с.
- Бернардо Д.Д. Биоэтика: философские обоснования // Практична філософія. – № 2. – 2001. – С. 12-21.
- Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г., Ярошовець В.І. Філософія як історія філософії: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 648 с.
- Богаčov А.Л. Філософська герменевтика. Навчальний посібник. – К., 2006.
- Бойченко І. В. Філософія історії: Підручник. – Харків, 2006.
- Бойченко І.В. Філософія незалежної України: витоки, напрямки, представники. – К., 2013.
- Бондар С. В., Вдовиченко Г.В., Русин М., Стратій Я.В. та ін. Історія української філософії: Підручник. – К., 2008.
- Вальденфельс Б. Вступ до феноменології. – К., 2002.
- Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. – К.,1991.
- Володимир Мономах. Повчання; Статут Володимира Всеволодовича. – К., 2006.
- Габріелян О.А., Кальной І.І., Цветков О.П. Філософія історії. – Київ, 2010.
- Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии. Введение в историю философии // Гегель Г.В.Ф. Соч.: В 14-ти тт. Т.9.– М. – 1932.
- Гегель Г.В.Ф. О сущности философской критики // Гегель Г.В.Ф. Работы разных лет: В 2-х тт. Т.1.– М., 1970.
- Гізель І. Вибрані твори в 3-х томах. – К., 2010.
- Гусев В.І. Західна філософія Нового часу. XVII-XVIII ст.: підручник. – 2-ге вид., стереотип. – К., 2000.
- Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. – К.: Наукова думка, 1996.
- Пам'ятки братських шкіл на Україні: кінець XVI початок XVII ст. Тексти і дослідження.– К.,1988.
- Прокопович Ф.Філософські праці. Вибране. – К., 2012.
- Рижко В.А. Концепція як форма науковогознання К.: Наукова думка, 1995. – 212 с.
- Рижко Л.В., Мелешенко Л.П. Науковий простір як проблема соціології науки /Л.В.Рижко, Л.П.Мелешенко //Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. – 2007. – Вип. 2(6). – С. 24-30.
- Рьод Вольфганг. Шлях філософії: XIX-XX століття / Пер. з нім. М.Д. Култаєвої, В.І. Кебуладзе, В. Терлецького. – К., 2010.
- Свасьян К.А. Феноменологическое познание. – Ереван, 1987.- 199с.
- Ситниченко Л.А.Першоджерела комунікативної філософії. – К.,1996.
- Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. – К., 1996.
- Сучасна політична філософія: Антологія. – К.,1998.
- Теоретичні проблеми суасної етики: Навчальний посібник/ [А.М.Єрмоленко, Г.Д.Ємельяненко, М.М.Кисельов, П.А.Кравченко, Я.В.Любовий, В.А.Малахов, К.Ю.Райда, С.Л.Шевченко]. – Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2012.-232 с.
- Філософія історії: Підручник. – Київ, 2000.
- Франко І. Будівничий української держави. Хрестоматія політологічних статей Івана Франка. – К., 2006.
- Фуко М. Археологиязнания - К.: Ника-Центр - 1996. – 208 с.
- Хижняк З.І., Маньківський В.К. Історія Києво-Могилянської академії. – К., 2003.
- Читанка з історії філософії: у 6 книгах. Кн.6. Зарубіжна філософія XX століття (під ред. Г.І. Волинки.). – К: “Довіра”,1993.
- Что такое плагиат, или О западных стандартах научной этики // <http://www.osvita.org.ua/articles/68.html>.
- Чуйко В.Л. Рефлексія основоположень методологій філософії науки.– К.: Центр практичної філософії. – 2000. – 250с.
- Юдин Б.Г. Добросовестность в научных исследованиях //

<http://www.npar.ru/journal/2010/4/judin.htm>.

Яворський С. Філософські твори: У 3-х тт.– К., 1993.

Ящук Т. І. Філософія історії: Курс лекцій. Навч. посібник. – Київ, 2004.

Валле Віра Жага свободи.–Київ: Видавець Олег Філюк, / Віра Філлі, 2017. – 312 с.

Вододіли секуляризації. Монографія. Вінниця – 2015. 240 с.

Гесіод. Походження богів. Роботи і дні. Щит Геракла / пер. Андрій Садомора. – Львів: Апріорі, 2018. – 136 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Глобалізація і культурна ідентичність: український вимір. – К. : “Наукова думка”, 2018. – 279 с.

Грецька епіграма в перекладах Андрія Содомори / Упорядник Маркіян Домобровський. – Львів: Апріорі, 2017. – 240 с.

Гречаний О.Ф., Сабадуха В.О. Філософія здібностей у контексті пріоритету духовного над матеріальним. – Луганськ – 2015. – 211 с.

Гуманітарні науки і освіта сьогодні. Матеріали читань до Днів науки Центру гуманітарної освіти НАН України, 2021 (Київ, 15 – 18 травня 2021 р.): Збірка доповідей наукової конференції. НАНУ – К. 2021 – 176 с.

Діалог як шлях до порозуміння. Монографія / А.Єрмоленко, М.Попович, В.Малахов, Г.Ковадло. – К., 2017. – 152 с.

Дочу А.Р. Мовні контакти і залозичення як чинник формування тематичних груп лексики (на матеріалі англійського орнітонімікону). – К. : “Наукова думка”, 2017. – 207 с.

Евола, Юліус Повстання проти сучасного світу/ Юліус Евола; – Київ-Мена: Домінант, 2016. – переклад з російської Альони Мельник – 140 с.

Марсель Енаф. Ціна істини: дар, гроші, філософія. Пер.з фр. Олексія Панича – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019.– 512 с.

Зернецька О.В. Глобальна комунікація. – К. : “Наукова думка”, 2017. – 207 с.

Кирилюк О.С. Бібліографічний покажчик (до 70-ліття від д/н.) .Київ – Одеса – 2020. – 216с.

Кирилюк О.С. Доповіді та статті. 1977-2020 рр.: Ювілейна зб. наук. праць до 70-ліття від д/н. проф. О.С.Кирилюка.– НАН України. ЦГО НАНУ. Київ – Одеса – 2021. – 776с.

Клименко Н.Ф. Як народжується слово / Ніна Клименко. – 2-ге вид., доповн., перероблен. – К.: Академперіодика, 2017. – 252 с.

Лорка Ф.Г. Чотири короткі п'єси / Фредеріко Гарсія Лорка; з ісл. пер. та вступ Д.Дроздовський. – К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. – 64 с.: іл. портр. – (Серія “Класика”).

Лютий, Тарас Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності).

/ Тарас Лютий. – К.: Темпора, 2019. – 384 с. з іл.

Марк Валерій Марціал. Епіграми / Переклад з латини. – Львів: Апріорі, 2020. – 152 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Наукові і освітянські методології та практики.(Вип.8-9). – Київ : Інтерсервіс – 2017. – 300с.

Ніцше Ф. Ранкова зоря. Думки про моральні пересуди: [переклад В. Кебуладзе]. – К.: Темпора, 2018. – 800 с.

Платон Держава/ Платон; пер. з давньогр. Дз. Коваль; – Київ: «Орієнтир», 2017. – 336 с.

Пліній Молодший Вибрані листи/ пер. Андрія Содомори. – Львів: Апріорі, 2018. – 184 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Попович Мирослав Бути людиною. – Вид. 3-тє, перероблене. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 336 с.

Попович М.В. Філософія свободи = Философия Свободы / Мирослав Попович; упоряд.: Л.Ф. Артюх, Н.Б. Вяткіна; передмова Н.Б. Вяткіна; фото Я.Я. Ясиневиц, Є.Ф.

- Маслова; художник-оформлювач О.А. Гугалова. – Харків: Фоліо, 2018. – 524 с.: іл. – (Великий наук. проект). – Укр. та рос. мовами.
- Пролеєв С.В. Вина добродетелей / 2-е, перераб. и доп. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. – 464 с.
- Пролеєв С.В. Апология пороков. Характеры. / 2-е, перераб. и доп. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. – 384 с.
- Публій Овідій Назон. Любовні елегії. Мистецтво кохання / переклав з латини Андрій Садомора. – Львів: Априорі, 2019. – 196 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.
- Публій Овідій Назон. Метаморфози / Публій Овідій Назон / переклав з латини Андрій Садомора. – Львів: Видавництво “Априорі”, 2019. – 520 с.: іл. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.
- Рижко В.А. Неоконцептологія. К.- 2016.- 604 с.
- Феномен життя у сучасному філософському дискурсі: Монографія // М.М.Кисельов, Т.В.Гардашук, Ю.А.Іщенко, С.І.Грабовський. – Ніжин: Видавець ІІІ Лисенко М.М., 2018. -296 с. С. 130-204.
- Формування особистості в умовах транзиту. – К. – 2015. – 360 с.
- Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економіки, філософії і космології. / Упоряд. Р.А.Руденко – К.: ТОВ «Видавництво “КЛІО”», 2015. – 680 с.
- Русо Ж.-Ж. Вибрані трактати / Жан-Жак Русо; пер. з фр., вступ. стаття, комент. і прим. О. Йсипенка, О.Хоми; відповід. ред. О.Хома; худож.-оформлювач О. Гугалова-Мешкова. – Харків: Фоліо, 2018. – 603 с. – (Б-ка класичної світ. наукової думки).
- Саллюстрій Крісп Гай. Змова Катіліни / Гай Саллюстій Крісп; переклав з латини Назар Ващишин. – Львів: Априорі, 2020. – 140 с.: іл. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.
- Сенека Луцій Анней Діалоги / пер. з лат. Андрій Садомора. – Львів: Априорі, 2016. – 320с.
- Сенека Л.А. Моральні листи до Луцілія / пер. Андрія Садомори – Львів: Априорі, 2017. – 552 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.
- Соціальна відповідальність як основна Цінність інституалізації сучасного суспільства. – К. - 2016. – 304 с.
- Соціокультурні передумови трансформації методології науки: Монографія. / Савельєва М.Ю., Суходуб Т.Д. – ЦГО НАН України. – К.: Четверта хвиля, 2020, - 220 с.
- Ставнича О.М. Література – міф – суспільство: концептуалізація суспільного міфу у прозі 1990 – 2000-х років. – К.: “Наукова думка”, 2017. – 376 с.
- Талеб, Насім Ніколас Чорний лебідь. Про (не) ймовірне у реальному житті / Насім Ніколас Талеб, пер. з англ. Микола Климчук. – К.: Наш формат, 2017. – 392 с.
- Тимченко В.М. Можливості дару в суспільстві обміну. Монографія. – К.: Логос, 2018. – 272 с.
- Totallogy-XXI. Постнекласичні дослідження. №32. — К: ЦГО НАН України, 2015. - 129с.
- Totallogy XXI. (33 випуск).Постнекласичні дослідження. – Київ : ЦГО НАН України. – 2016. – 347 с.
- Totallogy-XXI. Постнекласичні дослідження. №34.— К: ЦГО НАН України, 2017. - 118с.
- Totallogy – XXI. Постнекласичні дослідження. Вип. 35 – Київ: ЦГО НАН України. - 2018. – 230 с.
- Totallogy – XXI. Постнекласичні дослідження. – Вип. 36 – Київ: ЦГО НАН України. - 2019. – 226 с.
- Туренко О.С. Пошуки смислів сумісності індивідуального й колективного: соціально-філософські досвіди середньовіччя. Монографія. – Маріуполь :ТОВ “Східний видавничий дім”, 2015. – 428 с.
- Тютюнник Ю.Г. Ландшафт и Ландшафность.– К. : И ЭЭ НАНУ, 2019. – 124 с.

- Усов Д. Ідея суспільної угоди в сучасних філософських дискурсах. Монографія. – Черкаси : Видавець Ольга Вовчок, 2015 – 320 с.
- Фанон Ф. Гнані і голодні / Франц Фанон; пер. з фр. – Київ: Вперед, LAT & K, 2016. – 227 с. – (Серія «Чорна шкіра – білі маски»).
- Феномен життя у сучасному філософському дискурсі: Монографія/ М.М. Кисельов, Т.В. Гардашук, Ю.А. Іщенко, С.І. Грабовський. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2018. – 296 с.
- Филоненко А.С. Присутствие Другого и благодарность: контуры евхаристической антропологии: монографія / А.С.Филоненко. – Харков: Издатель Александр Савчук, 2018. – 392 с.
- Філософські основи наукових досліджень. – Київ: Інтерсервіс, 2019. – 240 с.
- Філософія Марія Фюрст, Юрген Тринкс. / Пер. з нім. Вахтанґа Кебуладзе. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського. 2018. – 544 с.
- Формування особистості в умовах транзиту. – К. - 2015. – 360 с.
- Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний посібник із словником. 5- вид. перероб. та доповн. – К.: КНТ, 2017 – с. 396.
- Хамітов Н.В. Самотність у людському бутті. Досвід метаанталогії. 3-є вид. вип. і доп. – К.: КНТ, 2018 – с. 370.
- Хамітов Н.В. Філософська антропологія: актуальні проблеми від теоретичного до практичного повороту. 2-ге вид. вип. і доп. – К.: КНТ, 2018 – с. 394.
- Хамітов Н., Крилова С. Філософський словник. Людина і світ. 2-ге вид. вип. і доп. – К.: КНТ, 2018 – 200с.
- Херсонський, Борис. Клаптикова ковдра. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. – 384 с.
- Марк Тулій Цицерон. Про закони. Про державу. Про природу богів / Переклад з латини Володимира Литвинова. – Львів: Априорі, 2020. – 392 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.
- Блаженіший Любомир. Думки у спадок / Упор. Ольга Гнатишин. – Львів: Свічадо, 2018. – 112 с.
- Гузар Любомир. Андрей Шептицький Митрополит Галицький (1901 – 1944) провісник екуменізму / Гузар Любомир / Вид. друге. – Жовква : Місіонер, 2015. – 496 с.
- Історія релігій в Україні: актуальні питання. – Львів: Логос, 2019. – 252 с.
- Історія релігій в Україні : наук. щоріч. – Львов : “Логос”, 2017. Вип. 27. Ч.1. 716 с.
- Історія релігій в Україні : наук. щоріч. – Львов : “Логос”, 2017. Вип. 27. Ч.2. 540 с.
- Історія релігій в Україні : наук. щоріч. – Львов : “Логос”, 2018. Вип. 28. Ч.1. 608 с.
- Історія релігій в Україні : наук. щоріч. – Львов : “Логос”, 2018. Вип. 28. Ч.2. 630 с.
- Іщук Н.В. Сучасна православна теологія діалогу: Монографія / Н.В.Іщук. – К.: ПФ: ПП “Фоліант”, 2018. – 304 с.
- Науковий щорічник “ Історія релігій в Україні ” – Львів: Логос, 2019. Вип. 29. 372 с.
- Науковий щорічник “Історія релігій в Україні ”.– Львов : “Логос”, 2021. Вип. 31. 300 с.
- Релігієзнавство: навчальний посібник / [Наук. ред. Д.В. Брильов; відп. за вип. О.В. Лісовий, С.О. Лихота]. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 328 с.
- Релігія в історії і духовності українців. Вибрані праці Юрія Мулика-Луцика // Упорядник і наук. редактор проф.. А.М.Колодний / Серія «Мислителі української діаспори». – К.: УАР, 2019. – 264 с.
- 125 Думок Патріярха Йосифа Сліпого/Упор.Тереза Ференц. – Львів: Свічадо, 2017. – 144с.
- 150 Думок Митрополита Андрея Шептицького / Упор.Тереза Ференц. – Львів: Свічадо, 2015. – 144 с.
- Туманов П. Под грифом секретности. Самые опасные учения, секты и культы / Петр Туманов. – Х.: Виват, 2019. – 224 с. –(Серія «Полезная кнога»).
- Шевченко Віталій Володимирович. Православ'я в Україні і цивілізаційні виклики: історія та сучасність. – К.: Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2013. – 639,

[1] с.

Шепетяк Олег Михайлович. Історія релігій. Том другий.– Жовква: Місіонер , 2019. – 608 с.

Шепетяк Олег Михайлович. Історія релігій. Том третій. – Жовква: Місіонер , 2019. – 856 с. Список книжок з філософії виданих в Україні 2015-2021 роках.

Аврелій Марк Наодинці з собою / Марк Аврелій / переклав з грецької Ростислав Паранько.– Львів:Апріорі, 2018.– 184 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Боецій. Розрада від філософії / пер. Андрій Садомора. – Львів: Апріорі, 2019. – 208 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Марк Тулій Цицерон. Про закони. Про державу. Про природу богів / Переклад з латини Володимира Литвинова.– Львів:Апріорі, 2020.– 392 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Гесіод. Походження богів. Роботи і дні. Щит Геракла / пер. Андрій Садомора. – Львів: Апріорі, 2018. – 136 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Платон Держава/ Платон; пер. з давньогр. Дз. Коваль; – Київ: «Орієнтир», 2017. – 336 с.

Пліній Молодший Вибрані листи / пер. Андрія Содомори. – Львів: Апріорі, 2018. – 184 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Сенека Л.А. Моральні листи до Луцілія / пер. Андрія Содомори – Львів: Апріорі, 2017. – 552 с. Серія «Бібліотека античної літератури» започаткована 2007 р.

Книга спасіння. Логіка. Фізика. Метафізика. Автор: Ібн Сіна. Вид-во: Темпора, 2020 -592 с.

Ніцше Ф. Ранкова зоря. Думки про моральні пересуди: [переклад В. Кебуладзе]. – К.: Темпора, 2018. – 800 с.

Марсель Енаф. Ціна істини: дар, гроші, філософія /Пер.з фр. Олексія Панича – К.: ДУХ І ЛІТЕРА ,2019.– 512 с.

Русо Ж.-Ж. Вибрані трактати / Жан-Жак Русо; пер. з фр., вступ. стаття, комент. і прим. О. Йсипенка, О.Хоми; відповід. ред. О.Хома; худож.-оформлювач О. Гугалова-Мешкова. – Харків: Фоліо, 2018. – 603 с. – (Б-ка класичної світ. наукової думки).